

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRESENTKORT å Dagny för så väl 1886 som 1887
finnas att tillgå å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå.

DAGNY

MÅNADSBLAD FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVET AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

DECEMBER 1886.

INNEHÅLL:

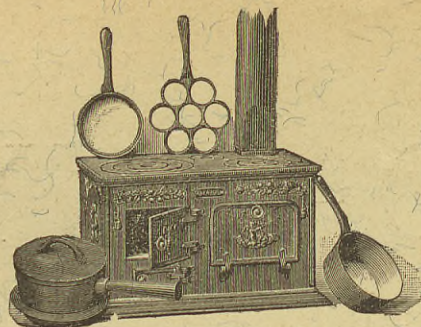
- S. R. Om den samtida amerikanska romanliteraturen.
Esselde. Arbete och Erotik. (Hårt mot hårt af *Math. Roos*.)
Selma Lagerlöf. Intryck från scenen. Sonetter. Hamlet. (Hr Lindberg.)
 Margareta. (Fr. Ek.) Maria Stuart. (Fru Hwasser.) Midsommarnatts-
 drömmen. (Fru Hartman.)
 Något om de kvinliga läkarnes ställning och verksamhet. Tyskland.
Hilarion, Min hustru och jag i fråga om målsmanskapet.
M. H. Svensk giftermålsstatistik.
 Donationer till skolstipendier.
 Från Fredrika-Bremer-Förbundet. Årsmöte. Utskottsarbete.
M. S. Bref till Dagny från Kristiania. Om Handskefejden.
 Hvarjehanda i kvinnofrågan.
 Korrespondensafdelning. Från *Åbo* om Framåt. — Från *Hilda* om ung-
 domsliteratur.

Pris pr årgång: { För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
 För icke medlemmar » 4,00.

Kjellbergsk. Skolan

EMALJERADE KOKKÄRL

af

Ankarsrums Bruks
tillverkning

finnes hos de flesta

Jernhandlare och Bosättningsmagasin.

*Obs.! Emaljen garanteras vara absolut giftfri
samt starkt fastsittande.*

HJALMAR TAUBE

Ankarsrums & Öfverrums Bruks

UTSTÄLLNINGSLOKAL

VASAGATAN 8

STOCKHOLM.

Om den samtida Amerikanska romanliteraturen.

Få torde väl de unga män och kvinnor vara, som icke älska romanläsning. Författaren får erkänna att äfven han hör till dem, som skattat åt denna böjelse. Man slukade gerna allt man kom öfver, skandinavisk och utländsk literatur; men var der någon gren deraf, som särdeles behagade, så var det för visso den engelska romanliteraturen. Den egde också på denna tid — det är väl snart 25 år sedan — utmärkta målsmän. Kring *Dickens* och *Thackeray*, såsom ledare, grupperade sig en mängd män och kvinnor med snille eller åtminstone med talang. Det kan väl hända att deras arbeten till en stor del redan hemfallit åt glömskan; det kan väl hända att ett och annat bland dessa verk af professionela estetici räknades till de förkastliga tendens- eller »tévattensromanerna;» det var ej omöjligt att kunna locka läsaren att gråta, »som man gråter i ungdomens vår,» men i alla fall ångrar åtminstone undertecknad icke sin sysselsättning med dessa arbeten. De skänkte en uppfriskande hvila, de gäfvu många gånger genom sina liffulla nutidsskildringar en inblick i lifvet och dess förhållanden, de kunde verka bildande för hjerta och karakter. De utgjorde äfven ett föreningsband mellan ungdom af de båda könen, de lånades hit och dit; och det tycktes som om de små gula Tauchnitzvolymerna egde förmågan att helt och hållet insöfva alla den äldre generationens misstankar och förbud mot romanläsning. På detta sätt öfvade man sig i och lärde älska det engelska språket. Vill man åter nu åt uppväxande ungdom rekommendera modern engelsk romanliteratur, råkar man sannerligen i förlägenhet. Väl kan man till en viss grad hänvisa den till de klassiska verken, men dessa förslå ej att mätta ungdomens begär efter det moderna. Vår tids ynglingar och flickor fordra något nyare än *Dickens* och *Thackeray*, likasåväl som vi i vår tid icke nöjde oss med *Walter Scott* och »*The Vicar of Wakefield.*»

Om det också villigt må erkännas, att åtskilliga engelska författare och författarinnor på ett berömvärdt sätt hålla de goda traditionerna uppe, får å andra sidan icke förnekas, att ett sådant klöfverblad som *Wilkie Collins*, *Miss Braddon* och *Ouida* svårligen kan tillvinna sig familjesympatier eller bidra till ung-

domens moraliska bildning. Men har det engelska språket nu en gång blifvit oss kärt och vilja vi ej gerna undvara den uppriskande bekantskapen med dess prosastil, trots det att det gamla moderlandets författare icke hålla målet, är det oss en glädje att veta, att i dotterstaten på andra sidan Atlanten lefver och verkar en skara författare, hvilkas bekantskap är värd att sökas. Om jag nu nämner några utaf dem, sker det visserligen på grund af personlig kännedom om deras författarskap i allmänhet; men jag hoppas att ingen må fordra af mig en proprie borgen för hvarje åsigt, som någon af dessa författare kan i ett enstaka verk hafva uttryckt; för rekommendationen är det mig nog att hafva lärt känna dem genom några af deras typiska arbeten. Om jag då börjar uppräknigen med de tvenne namnen *Bret Harte* och *Mark Twain*, så presenterar jag härmed ingalunda några obekanta män. Båda dessa författare äro genom öfversättningar redan kända och älskade af vår läsande allmänhet, men likväl får det anmärkas att öfversättningarne icke hålla jemna steg med författarnes ännu oförminskade produktivitet. Det ingår heller icke i min plan att noggrant uppleta, hvilka amerikanska noveller och skisser kunna vara öfverflyttade till vårt språk, då det just tvertom är till studium i original jag vill anbefalla dem. De scener, som dessa båda författare skildra, äro dessutom af en alldeles egendomlig art, och det skulle vara ett stort misstag, om man förestälde sig att andra samtida amerikanska novellister endast dväljas bland halfkultiverade territorier och deras egendomliga befolkning. Flera andra författare skildra lifvet sådant det rör sig i Newyorks och Bostons förfina salonger. De skänka oss derigenom intressanta tidstaflor, väl egnade till att fylla mången lucka i vårt vetande, till att utrota mången traditionel föreställning.

Uti arbeten sådana som »Gentlemen of leisure» af *Edgar Fawcett*, »The House of a merchant prince» af *H. W. Bishop*, »An American Politician» af *Marion Crawford* m. fl. införas vi uti det finaste amerikanska sällskapslif. Vi må ej föreställa oss att någon republikansk enkelhet i sederna här träder oss till möte; all den utsökta lyx, som penningar och äfven smak kan bereda, omgifver oss i de hus, dit vi blifvit införda. Till och med en skara af galonerade och pudrade lakejer saknas icke. Uti detta sällskap är man ej heller mera demokratisk än att man med den största ifver efterforskar, huruvida man ej på ett eller annat sätt kan leda sin härkomst ifrån de äldsta kolonisterna i den

nya kontinenten, och en sådan härkomst skänker ett socialt företrädare lika stort som det, hvilket på ort och ställe egnas Spaniens blåaste blod.

Liksom uti den europeiska novellen de unga älskandes förening hindras genom de oförsonliga motsatserna af borgerlig och adlig börd, visa oss de amerikanske författarne, att liknande konflikter kunna uppkomma på andra sidan Atlanten mellan familjer, som härstamma från »Pilgrimsfäderna» och nyuppkomlingar från Vestern. Uti »*a chance acquaintance*» låter Howells denna motsats leda till upplösning af en ingången förlofning; uti »*the lady of the Aroostook*» följer väl hjelten sitt hjertas val och gifter sig icke med en »society girl» från Boston, utan med en enkel, hjertegod och karaktersfast flicka från landsbygden; men samme förf. kan då icke placera det lyckliga paret i någon af de stora städerna, utan låter det skapa sitt hem å en boskapsfarm.

Af skildringarne i dessa noveller framgår för öfrigt, såsom väl var att vänta, att den nya världens män, likasåväl som den gamlas, hembära den gyldene kalvfen sin hängifna dyrkan.

Inom många reformifrande kretsar i det gamla Europa får man höra Amerika framställas såsom de politiska institutionernas förlofvade land, der folkfriheten redan afskaffat alla de missbruk, som ännu häfta vid det Europeiska statslifvets former. Amerikanen älskar högt sitt land, den amerikanska novellisten icke minst; men likväl anser han denna kärlek fordra att han håller sanningens spegel för sina landsmäns ögon. Den snillrike, okände förf. till »*Democracy*» har därför icke tvekat att blotta skuggsidorna uti det nuvarande amerikanska statslifvet. I denna bok målas den politiska korruptionen uti färger så bjerta, att de skulle göra ett synnerligen pinsamt intryck, om ej en rik humor bredde en något försonande slöja öfver det hela. Tycker man att denna bok är för pessimistisk, att den framställer idel skuggsidor, hyser man en instinktiv förhoppning att den ärorika fristaten äfven i våra dagar kan ega ärliga offentliga män, och värdiga efterföljare till Washington och Lincoln, så läse man Marion Crawfords »*an American Politician*». I den bild, som denna författare ger oss af sin hjälte, skall man icke kunna finna endast en idealiserad romanfigurs drag; den ger tvertom intrycket af att vara en skildring ur lifvet och erfarenheten. John Harrington är en politisk realist, som känner de möjligheter han har att räkna med, han kan finna sig vid att endast

gradvis nå sitt mål, men han inlåter sig ej på någon köpslagan om grundsatser. Endast i stora frågor tillgriper han den högre politiska vältaligheten; det tal om partibildning, hvarmed den sistnämnda boken avslutas, är en perla i sitt slag och förtjenade att blifva känt och beaktadt inom de vidsträcktaste kretsar.

Det kan ju ej förvåna oss, att de amerikanska novellisterna lemna liffulla skildringar af sitt lands egendomliga natur. Niagara och Mississippi, klippbergen och prairierna målas ju bäst af dem, hvilka sedan barndomen lefvat inne bland deras scenerier. Det amerikanska samhället med alla dess vanor och egendomligheter tecknas också bättre af landets egna söner än af resande skriftställare, de senare må vara än så talangfulla. Egendomligheter har Amerika ingen brist på: från och med landets styresmän, ofta uppvuxna i odlingens utkanter och uppfostrade vid yxan eller plogen, sedermera blifna studenter, krigare, advokater och derifrån stigande till samhällets höjder, sedan de naturligtvis på något sätt kunnat fånga lyckan i form af gyldene dollars, — till och med Amerikas qvinnor, utvecklade under frihetens sol, hvilken lika lätt visar sig kunna alstra missbildade vidunder som härliga rosor.

Den amerikanske novellisten vill med skäl för oss påpeka skilnaden mellan den gamla världens samhälle och den nyas, och för detta ändamål arrangerar han jemförelser på ett eller annat sätt. Ibland låter han, såsom Edgar Fawcett och Marion Crawford, engelska män och qvinnor göra en tur öfver Atlanten, presenteras i den amerikanska societeten, och väl upptagna der, föras att granska den ena institutionen, det ena sällskapsbruket efter det andra. Under denna rundresa kan författaren finna tillfälle att framhålla för sina landsmän både deras goda och deras dåliga sidor. Ibland åter följer romanförfattaren med den stora ström af landsmän, som hvarje år landstiger på Europas kuster; han granskar deras uppträdande i de gamla kulturländernas societet och målar för oss brytningen mellan nedärfda traditioner och naturfrisk ungdomlighet, för att icke stundom säga klumpighet och affekterad arrogans. Sålunda kunna vi följa Henry James till Paris, hvilken stad han enligt infödingars utsago känner lika väl som de sjelfva; Howells förer oss till Venedig och Crawford till Heidelberg, Mark Twain till en tur genom hela Europa. Nästan alla sammanställa de européen och amerikanen, skiftande åt hvar och en af dem den heder och det företräde, som honom tillkommer.

Det beror så mycket på uppfostran och vanor, i hvilket sällskap vi befinna oss bäst; men skulle jag få välja emellan de kretsar, der nutidens europeiska romanförfattare dväljas, och dem, till hvilka amerikanerne i sina böcker inbjuda oss, så tvekar jag ej ett ögonblick att föredraga de senare såsom ledsagare. Den amerikanske författaren är tillräckligt verldsman, han inser att lifvet af oss fordrar deltagande i sträfvan och arbete, han begär ej att vi skola sluta oss in i kloster eller blifva eremiter; men när han tager oss vid handen för att föra oss igenom samhället, kunna vi förtro oss åt honom såsom ledare, han förer oss icke emot vår vilja genom gränder, krogar och tjuftvarter, han låter oss förblifva inom vår naturliga umgängeskrets. Vål diskuterar han ej några invecklade samhällsproblem, och finner intressantare ämnen för dikten än äktenskapsbrottets naturalhistoria, men det vore orätt att därför tro att han är en ytlig forskare i menniskolifvet. Han visar oss huru, under gifna omständigheter och inflytelser, medfödda anlag utbildas och karakterer danas; och uti den noggranna skildringen af sanningen blir han reellare än *realisten*, naturligare än *naturalisten*. Man kan ej neka att det är en verklig vederqvickelse att läsa en amerikansk roman, sedan man funnit leda vid de tongifvande europeiska författarnes pessimistiska alster. Amerikanen är visst ingen blomstermålar, men han låter oss få menskligheten porträtterad sådan den är. Vi förskonas ifrån desse ständigt återkommande rouéer och bofvar, dessa sfünxer och cocotter, som utgöra hufvudtyperna i en stor del af den europeiska literaturen, den nordiska ej till förglömmandes.

På sin vandringsgång genom lifvet försummar ej amerikanen att taga reda på det ädlaste, det bästa, som samhället har att bjuda. Han vill liksom Christoffer Newman uti James' »the American» se »de högsta berg, de blåaste sjöar, de vackraste taflor, de ståtligaste kyrkor, de berömdaste män och de skönaste kvinnor». Och allt hvad en amerikan funnit och iakttagit lägger han fram för sin läsare, utan att dölja eller förvränga dess utseende. Derför möter oss i alla dessa böcker en skara kvinnor och män, långt ifrån fullkomligheten visserligen, men dock ärliga och sträfvan, ett bildande och angenämt sällskap på våra lediga stunder. Det synes mig som om hela den amerikanska literaturen kunde taga till måtto följande ord ur James' sist anförda arbete: »I Amerika hafva gossar på 25—30 år gamla hufvud och unga hjertan, eller åtminstone en ung moral; här hafva de unga hufvud och

gamla hjertan, och moralen — den är grå och skrynklig.» Hos oss i norden vore det väl ej omöjligt att uppleta några specimen af den amerikanska typen; och om det ej är möjligt, låtom oss då med det första importera dylika från Amerika, men väl till förståendes — utan skyddstull.

Det blir nog kanske till sist en sanning hvad Fredrika Bremer yttrade, att amerikanarne eljes ej stå framför européerna, »men de hafva mera hopp».

S. R.

Arbete och Erotik.

Af **Esselde.**

»Hårdt emot hårdt», berättelse af Mathilda Roos. Albert Bonnier. Stockholm 1886. Pris: 3,50.

Hjeltinnan i denna roman är Cecilia Arnell, en varm, lidelsefull natur, mottaglig för de mest vexlande stämningar och besinningslöst hängifvande sig åt dem. Efter ett sällsynt glädt och bekymmerfritt lif, hvarunder hon varit själen i det lyckliga hemmet samt rört sig såsom en firad skönhet inom hufvudstadens finaste kretsar, står hon vid 28 års ålder fader- och moderlös, utfattig och dertill sviken af den man hon älskat. Man ger henne tvenne utvägar för sin framtid: att söka en anställning eller antaga sina släktingars, grosshandlaren Billners anbud att vistas i deras hem. Cecilia hade redan märkt en förödmjukande skillnad i verdens sätt att behandla henne nu och förr, hon fasade vid blotta tanken på ett regelbundet arbete i främmande omgifning och hon egde dessutom ingen kunskap eller färdighet, som hade något värde på arbetsmarknaden. Hon antog således släktingarnes anbud, ehuru hon väl kände det förödmjukande i ett sådant beroende. Hon kunde åtminstone nu utan tvång hängifva sig åt sin sorg och den gränslösa bitterhet, som det brutna kärleksförhållandet lemnat i hennes sinne. Småningom drages hon likväl in i familjens lif, märker med ett visst nöje, att den af alla tillbakasatte sonen i huset egnar henne en växande böjelse och hon mottager den utan att erfara någon genkärlek blott »af denna svaghet för det erotiska, som är oskiljaktig från ett passionerat qvinligt väsende». Slutligen fordrar dock Ernst ett afgörande; hon tror sig ett ögonblick kunna bli hans, men rysande vid hans första smekning stöter hon honom brutalt tillbaka, återtager sitt löfte och beslutar att

söka sig en anställning, heldre än att bära med sig genom lifvet den förnedrande vissheten: »*Jag har sålt mig!*»

* * *

Nu börjar ett nytt skede af Cecilias lif, i det hon lemnar Billners hus, inackorderar sig hos fru Örn och söker bereda sig tillfälle att arbeta för sin utkomst. Allt, som möter henne här, väcker hennes hemliga afsky, och tanken på detta arbete, som hon söker, gör henne förtviflad. Endast tvenne af de personer, hvilka tillika med henne gästa inackorderings-hemmet, lyckas hos henne väcka ett visst intresse, den ena fröken Zelow, i följd af ett intäslsamt väsende och ett halft magnetiskt inflytande, den andre, ingenjör Vigert, genom sitt kärnfriska, frimodiga, arbetsglada väsende. Det är han, som lofvat söka arbete åt henne, på samma gång han begagnar hvarje tillfälle att varna henne för fröken Zelows osunda inflytande. Cecilia känner sig ofta styrkt, men ej sällan också tillbakastött af Vigerts något sträfvast röst och osminkade väsende, så olik hennes ideal af en gentleman, samt indrages då och då i den tvetydiga gamla frökens trollkrets, ehuru hon, skiljd från henne, måste le åt hennes kärleksfantasier och dumma historier.

Slutligen har Vigert lyckats skaffa Cecilia inträde på en telefonbyrå. Med en känsla af förnedring begifver hon sig dit, känner sig utpinad och enerverad af det själlösa, men jägtande arbetet och kommer hem i stum förtviflan, hvilken, då Vigert uppsöker henne, ger sig luft i bittra utrop och konvulsivisk gråt.

Detta förändrar likväl ingenting i deras förhållande; han söker styrka och muntra henne, lockar henne att skratta åt sin egen förtviflan och tar hennes löfte att börja arbetet på nytt följande morgon. Så sker. Cecilia gör snabba framsteg, får ordinarie plats och försöker utan knot underkasta sig sitt öde. Men då kommer sommaren och gör arbetet ännu outhärdligare. Vigert reser bort, fröken Zelows inflytande växer, och en ny flicka får plats vid telefonen. Gerda är ung, späd, skön, en afbild af Cecilias syster. »Cecilia greps vid hennes anblick» berättar förf:n, »af denna svärmiska, i erotik skiftande vänskap, som så ofta insmyger sig i kvinnohjärtat, då det medvetet eller omedvetet törstar efter kärlek och är dömdt att försaka.» När Gerda sjuknar, uppsöker henne Cecilia; hon kan ej afhålla sig att kyssa henne, och vid denna smekning — rodna de båda!

För att skaffa Gerda tre veckors ledighet åtager sig Cecilia att tjenstgöra för henne. Ehuru stark och frisk till sin natur, blir hon nu utarbetad, enerverad, försliten, och håller sig uppe endats i medvetande, att hon arbetar för Gerda. Kommer så Gerdas död och den förbittring, som häraf väckes hos Cecilia emot dem, som fordra ett så oerhördt förslitande arbete för så ringa lön (7 à 8 timmar à 50 kr. i månaden). En sammankomst anordnas, en strejk eger rum, och bolagets direktör infinner sig på byrån. Han är en några och trettio års man med behagligt utseende och förbindligt väsende, men med ett uttryck af koncentrerad kraft i sina jerngrå ögon, som redan

vid första anblicken verkar förlamande på de strejkande. Han beklagar, att styrelsen ej kan gå damernas önskan till mötes. Man försöker protestera, men vid hotelsen att antaga dalkullor i de strejkandes ställe, återgår hvar och en till sitt bord. Endast Cecilia vägrar trotsigt. Hon och direktören se hvarandra in i ögonen, och båda mottaga häraf ett icke flyktigt intryck. Han lägger märke till hennes smidiga gestalt och hennes fina hy, hvars skära rodnad »förtontade nedåt den snöhvita halsen». Cecilia känner sin blick skälftva, som hade hon sett in i för skarpt ljus, och härmed förenade sig ett hemligt välbehag vid sammandrabbningen med denna manliga vilja. Hon afskyr dock sjelfva denna känsla, och upprepar sin vägran. Han går, i det han kastar tillbaka på Cecilia »en lång underlig blick», och hon stannar kvar, förlamad af en vild sinnesrörelse, sammansatt af de mest stridiga känslor.

Här utspinner sig nu ett halft mystiskt och på samma gång helt prosaiskt förhållande mellan Cecilia och direktören. Hon *vill* hata honom, men *kan* icke. Småningom komma de i ett slags umgänge medelst promenader, boklån och utbyte af biljetter. Hans eleganta väsende och samtalston äro för henne som »hemlandstoner»; här var hennes gamla ideal af en gentleman personifieradt. Men pröfningarne hade gjort henne skarpsynt, och hon finner snart, att innanför denna förfinade jargon, denna yliga ridderlighet bor en formalistisk dussinmänniska, hvars manliga kraft och viljestyrka icke är något annat än kondenserad egoism. Och likväl böjer hon sig mer och mer för makten af hans blotta person. »Hennes svärmiska, lidelsefulla natur, hvilken under de sista åren hållits på afstånd från poesi och kärlek, hämnas denna försakelse,» säger förf:n »och *vid den oväntade beröringen med det erotiska strömdrag, som snuddar förbi henne, vaknar* hos henne en törst efter kärlek, som hon tycker skulle förtära henne, om den ej stillades. Hennes förstånd grumlas af hettan i hennes känslor, och tankarne förvirras i den hvirvel af fantasilif, hvari hon kastade sig. Denna fantasiens och sinnenas kärlek tillfredsställde hennes hjerta lika litet som sötsaker stilla hungern,» och likväl hän gifver hon sig deråt, men under hän löje öfver sin egen svaghet.

Snart nog kommer också Cecilia under fund med, att den till en tid ganska grannliga tillbedjaren icke hade för afsigt att bedja henne blifva sin hustru. Hon hade sett en skärande glans i hans ögon och ett cyniskt drag öfver hans mun, då han tillhviskade henne de frestande orden: »ni är skapad för något helt annat än att arbeta, Cecilia», och hon hade fasat och ilat ifrån honom, likasom jagad af en demon. Och likväl ger hon efter för hans ömma öfvertalande, att hon ville unna honom ett besök i hans hem, för att de der i ro måtte komma till en förklaring. Här utspelas nu en ytterst pinsam, om än med stor talent skildrad scen, hvilken slutar med att Cecilia i ellofte timman rifver sig ut ur förtrollningen och flyr.

Hemkommen söker hon förgäfvets hos sig uppkalla någon tillfredsställelse öfver att hafva betvingat frestelsen, att hafva handlat rätt. Söndersliten till sitt inre och utpinad af ett jägtande, själlöst

arbete utan annat mål än att hålla kropp och själ, båda förpinade, tillsammans, gripes hon af leda vid lifvet och vid sig sjelf. »Olyckan,» säger hon senare »var större och starkare än jag och förslöade mig; därför föraktar jag mig sjelf och tycker det är bäst, att jag går under och försvinner».

Huru hennes lif gestaltar sig under intrycket af denna sinnesstämning, huru nya frestelser, men också nya starka hjälpkrafter möta henne, och huru hon slutligen räddas af en ädel mans kärlek och sin kärlek till honom, visar oss den sista afdelningen af boken. Vigert är präktigt skildrad i korta drag: manlig, arbetsglad och tros-stark. I förbigående framställes han som fritänkare, något som förefaller temligen omotiveradt, eftersom det icke har minsta inflytande på hans handlingssätt. Det ter sig nästan som en liten krok, utlagd för att fånga »det unga Sverige», och försvagar i stället att stärka intrycket af personligheten. Historiens detaljer lemna vi åt våra läsare att på egen hand inhemta, då de, såsom det är att hoppas, förskaffa sig den intressanta boken. Den är nemligen, enligt vår uppfattning, skriven med stor talent och förenar med verklighets-skildringens friska lefvande åskådlighet en finhet i framställningen, som sällan förnekar sig, äfven der det gäller situationer och själsmålningar, hvilka kunde frestat en mindre grannliga penna att öfverskrida tillståndighetens gränser. Och likväl kan sjelfva grundtanken i fröken Roos' bok lätt missförstås. Denna grundtanke gäller *konflikten mellan arbete och erotik*. Förf:n har icke löst den, men hon har med den inkastat i den nutida diktverlden ett nytt problem, värdt att ställas under debatt. Låt oss då kasta en blick på detta problem och, med ledning äfven af ett par andra författare, söka några synpunkter för dess bedömande.

* * *

Vi fästa oss till en början vid det lilla ordet »erotik», hvilket esomoftast förekommer i boken, och med hvilket den »moderna literaturen» slösar i tid och otid. När nu detta sker under de mest vexlande förutsättningar rörande ordets betydelse, så uppstår häraf ett slags språkförbistring just på det område, som inom den nya literaturen är mest utsatt för missförstånd och — *missbruk*. Det vore därför af stor vigt att upprepa begreppet *erotik* för att sedan använda ordet endast der det duger. Nu brukas det som uttryck för den råaste sinlighet, lika såväl som för den finaste förnimmelse af ett gryende tycke, en förflygande sympatisk stämning, eller den djupare, själ och sinnen genomträngande, hjertats böjelse, som kan uppstå mellan man och qvinna.

Och icke nog härmed, det talas om »erotiska strömmingar,» hvilka från en libertins eller simpel kurtisörs närgångna blickar, sådana som telefondirektörens, lika väl som från en allvarlig, hängifven, efter genkärlek trängande mans väsende, sådant som Ernst Billners, skulle träda den unga qvinnan till mötes och hos henne mot hennes vilja

anslå motsvarande sinliga känslor eller i lyckligaste fall egga henne till koketteri.

Ännu värre än så: man kallar »erotik» eller i »erotik skiftande» den svärmiska, sjelfupppoffrande vänskap, som en 28-årig qvinna, sådan som Cecilia, kan hysa för en ung 18-årig flicka, och man låter också denna »erotik» ofrivilligt »strömma öfver» de båda vännerna, så att de icke kunna kyssa hvarandra utan att rodna! Särskildt här synes oss ordet synnerligen olämpligt. Om det hade gällt en fröken Zelow, förstörd af kärleksgriller och morfin — à la bonheur! Men icke då det gäller Cecilia. Om ock angripen, synes hennes i grunden sunda natur icke så besmittad, att den ej skulle kunna hysa en enda rent naturlig känsla. Också uppkallar förhållandet till Gerda endast Cecilias bästa och ädlaste krafter, något som helt visst icke varit fallet, om i dess art legat något osundt. Att också vänskapen kan urarta och kräfver lika som hela vårt känslolif, omsorgsfull helgd och tukt, det är visst, och kanske få vi framdeles tillfälle att beröra detta ömtåliga ämne. Här hafva vi upptagit det endast för att visa huru likt och oliket ordet »erotik» användes.

Det är detta vi kallat språkförvirring, men deraf följer en begrepps-förvirring, som blir farlig. Må då våra språkkännare och våra moralister i förening söka lösa denna förvirring och utreda begreppet. Uppgiften kan icke vara svår:

»Some certain mean in all things may be found
To mark our virtues and vices bound»

säger en engelsk skald, och just detta gäller det här. *Liderlighet*, är ju icke detsamma som *lidelse*, *sinlighet* icke detsamma som *kärlek*, en *flygtig begärelse* icke detsamma som en *ren, ädel hängifvenhet*. Redan den gamla medeltidsvisan skiljer på »en ful älskog» och en »höfvisk», och vårt språk bör väl sedan dess ha blifvit nog rikt att ega eller kunna skapa skiljda uttryck för olika begrepp.

Under afvaktan på en analys af det farliga ordet skola vi i det följande begagna det, enligt vår uppfattning, såsom uttryck för den grundriktning inom menniskonaturen, hvilken drager könen till hvarandra. *Det erotiska är sålunda för oss det anlag, som ursprungligen innebär förmågan och behofvet att älska med den kärlek, hvarmed en kysk hustru, en rensinnad make älskar*. Men detta anlag kan genom vanvård och missriktning, m. m. förflygtigas eller urarta till en begärelse, som fordrar ständigt ombyte af föremål och sålunda bekämpar det ändamål, som det naturliga anlaget var afsedt att främja: äkten-skapet och familjen. Utveckladt i den förstnämnda riktningen blir anlaget *kärlek*; urartadt och förvändt blir det *osedlighet* af finare eller räre art.

Emellertid är det nu det *erotiska anlaget*, stäldt i strid mot en af nutidens starkaste lifsmakter, *arbetet*, som fröken Roos lagt till grund för sin berättelse. Ligger det då i dessa stormakters natur att stå »hårt mot hårt» till hvarandra såsom i Cecilias historia? Eller, ännu värre, äro de rent af oförenliga, särskildt inom qvinnans naturligaste lifssfer, såsom flera författare helt nyligen förmenat?

Det har till exempel påståtts, att för qvinnan en uppgift utanför det husliga lifvet, ett tillfredställande arbete, som gör henne oberoende, skulle komma henne att föredraga det ogifta ståndet framför det gifta och förmå henne, att af »sjelfviska hänsyn hindra böjelsen att utvecklas till kärlek och kärleken att utvecklas genom äktenskapet». ¹

En annan förf. menar, att det icke blott är arbetet i och för sig, utan isynnerhet den ära och utmärkelse, som dermed skulle vinnas, hvilka sålunda skulle omskapa ej blott qvinnonaturen, utan derjemte också den allmänna opinionen, detta ända derhän, att *hustrur och mödrar skulle komma att i framtiden betraktas såsom varelser långt underlägsna de ogifta qvinnor, hvilka genom arbetet vunnit utmärkelse, att, i följd häraf, steriliteten skulle komma att anses såsom en ära*, m. m. ²

Har nu allt detta någon grund?

Helt visst icke, såvida man ej vill upphöja till lag och regel enstaka undantagsförhållanden, hvilka existerat i alla tider. Arbetet skall byta form, det skall komma att för qvinnan likasom för mannen blifva en pligt, en nödvändighet. Lifvet skall foga sig derefter, ersättande på ena hållet människokraften med maskinen för att taga henne i anspråk på ett annat. Detta nya skall till en tid bringa i olag eller verka störande på gammal sed och gamla åsigtter. Men småningom vänjer man sig vid det ovana, förstår att för det *goda* gamla, hvilket bör, ej blott bestå utan *förnyngas*, göra sig till godo fördelarne af det nya, och så förvånar man sig, att man till en tid kunnat jämla sig så illa öfver detta nya. Lefva vi icke just nu i en sådan tid af det nyas och det gamlas sammansmältning och försoning, och vill därför någon påstå, att äktenskapen äro mindre lyckliga, familjelifvet mindre innehållsrikt, mindre tilldragande än förr? Vi skulle snarare tro motsatsen.

Hvad de anförda författarne klaga öfver är brytnings- och öfvergångsfenomen, hvilka väl böra beaktas och så vidt möjligt genom uppfostran och sjelfuppfostran förebyggas, och hvilka kunna påkalla varningar mot enstaka öfvergrepp eller löjliga ytterlighetstendenser hos individer; men att betrakta dessa brytningsfenomen som konstanta, från qvinnorörelsen oskiljaktiga missförhållanden, hvilka kunna befaras omgestalta naturen eller föra den menskliga utvecklingen in på olycksbringande villospår, och därför böra mana till reaktion, det är i sin ordning en ytterlighet, ett öfvergrepp, som icke bör lemnas utan motsägelse.

Man kan för öfrigt vara ganska trygg. Frivilligt skall aldrig en älskande qvinna afstå kärleken för arbetets skull eller förskjuta en ädel man, som är henne kär, och som hon vet sig kunna lyckliggöra, för att i stället sola sig »i den sociala glansen». Våra förf. hafva dessutom glömt en vigtig faktor i det framtida problem de uppstått. Det är den ära, som mer och mer skall tillerkännas *allt* arbete, det

¹ Se »Om reaktionen mot qvinnofrågan» af Ellen Key. 1886. Revy i literära och sociala frågor.

² Se »qvinnofrågan ur naturvetenskaplig synpunkt» af Jarl Hagelstam. Finsk tidskrift, juni 1886.

må nu utföras vid hemmets härd eller på det sociala området, i skolkatedern eller vid »kollationering af senatens protokoll». ¹ De hafva glömt, att tiden tenderar mer och mer till att aflyfta den forna missaktningen från allt ärligt arbete för att låta den så mycket tyngre återfalla på lätjan och den eleganta sysslolösheten. Tager man detta oförnekliga faktum med i räkningen, så blifva de båda författarnes farhågor ännu ofarligare.

Men, frågas det: *hvad är då i sjelfva verket arbetets inflytande på känslolifvet?* Vi skulle vilja svara, att, om man lärt att öfva och älska arbetet, verkar det återhållande, samlande, fördjupande. I allmänhet älska sådana qvinnor senare, men djupare och mera odeladt. Fröken Roos har visat oss huru, i motsats härtill, sysslolösheten medför någonting retande, oroande, ett förspridande, ett utminuterande i koketta nycker eller flygtiga, hvarandra jagande tycken, af den kärlekens kraft, som skulle gifvits hel, frisk och odelad.

Visserligen var det en ren ungdomskärlek, som midt i det vimlande, arbetslösa verldslifvet band Cecilias hjerta vid Georg Dalheim, hennes »gentlemannaideal.» Men något förädlande inflytande hade denna bøjelse icke förmått taga öfver hvarken henne eller honom. Den hindrade icke honom att svika först henne och sedan sin faderlige förman, samt att sjelf beröfva sig lifvet, när hans hopp att genom ett rikt gifte reparera sitt anseende slog fel. Den hindrade icke heller henne att kokett leka med Ernst Billners känslor, om den ock måhända hade någon del i hennes sunda motvilja mot äktenskap med en man, hvars närmande var henne motbjudande. Van att ständigt se sig omgifven af mer eller mindre oäkta förälskelse och att sjelf underhålla densamma med ett finare eller simplare koketteri, afvägdt i mån af behof, samt att fylla sina ensamma, sysslolösa stunder med minnet af denna betydelselösa, men därför icke oskyldiga lek, rycktes hon nu genom sitt eget beslut plötsligt bort från den krets, der hon varit drottning, och nedsjönk vid det lilla spruckna bordet i sin kammare hos fru Örn, betvingad under det hårda, i hennes tanke förnedrande budet: »*du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett.*»

Här inträder nu det märkliga förhållande, att arbetet, långt ifrån att upprätta, fortsätter hos den unga qvinnan den föregående sysslolöshetens verk genom att slappa både kroppens och själens nerver samt lemna fritt lopp åt hennes redan uppjagade fantasi.

Att detta skulle vara den naturliga, oundvikliga följden af ihållande arbete, är det missförstånd, hvartill boken kan föranleda; och derigenom skulle den ock för unga sinnen kunna blifva farlig. Arbetet kan vara af en art, som är olämplig för den arbetande. Det kan missbrukas så väl från den arbetandes som från arbetsgifvarens sida; men *i och*

¹ Den finske förf:n förutsätter att redan nutidens qvinnor betrakta barnauppsötträn såsom en lägre, den fint bildade qvinnan ovärdig lifsuppgift, jemförd med uppgiften att kollationera protokoll i senaten eller på landtdagen öfverlägga »om hingstföls utsläppande på bete!» Dessa och dylika uttalanden vanställa Hr Hagelstams uppsats, hvilken eljest innehåller mycket, som är beaktansvärdt, och som är långt ifrån oförenligt med qvinnofrågans sunda utveckling.

för sig kan det icke verka moraliskt förslappande. Förf:ns mening är också tydligen en helt annan. Hon har velat framhålla ett fel, det är sant, men hvilket? Hon har velat varna för en fara, men hvari ligger den? Svaret kan uttryckas med några få ord:

Cecilia var uppfostrad till »erotik» och icke till arbete:

Volymer kunde skrivas om detta missgrepp, men vi måste sluta här. Fr:n Roos har gifvit en varning. Den är skarp, men icke orättvis, och den pekar hän på en utväg till rättelse och hjälp för dessa älskvärda, men genom uppfostran förfelade Cecilia-naturer, hvilka vi så ofta möta inom de i yttre måtto mest gynnade kretsar. Den ger derjemte hennes bok en långt större betydelse än blott den af en lyckad literär produkt, och den skänker allvarliga läsare en behållning, för hvilken författarinnan vare uppriktigt tackad.

Intryck från scenen

af Selma Lagerlöf.

Hamlet.

(Hamlet. Hr Lindberg.)

För scenens under fäldes nyss ridån;
Mordlysten tragedi har gått till ända;
Men i ditt minne dröjer än måhända
De djupa tankars underfulle son.

Du minnes ord af vanvett, ord af hän,
Ord af förtoifstan, ord, som kärlek tända,
Ord, som likt blixstar syndarn's hjerta blända.
Du för ett ordhaf med dig derifrån.

Men det, som mest dig fångslar, är hans qual.
Han lider, älskar, hatar blott med ord,
Då ensamt handling lisar själens smärta.

O, lär dig misskund med de tusental,
Som dådlöst vandra fram på bragdrik jord
Med ordets Hamletsbörda på sitt hjerta!

Margareta.

(Margareta. Fr:n Ek.)

Spinn, sköna jungfru, spinn i sommartider,
Då vestanvindar spåda blommor smeka,
Då frosten skonar liljorna, de veka!
Spinn, sköna jungfru, spinn, ty dagen lider!

*Sjung, fagra mö, då hjulet kring sig vrider,
Om kämpar, som med svärd och luta leka,
Om borgfrur, hvilkas kinder tårar bleka!
Sjung, vackra barn, om hjertats glada strider!*

*Och dröm om prinsen på sin höga skimmel,
Den stolte, som en gång dig möta skall
Och se blott dig bland gatans menskovimmel!*

*Guds helga moder skydde dig för fall
Från dina drömmars ljusa sagohimmel!
Ty jorden är dig allt för hård och kall.*

Maria Stuart.

(Maria Stuart. Fru Hvasser.)

D*en skönsta drottning i Europas riken,
Hon körde Famas vagn med slaka tömmar.
Hon väjde ej de djupa älskogsströmmar
Och ej förtalets dyuppfyllda diken.*

*Ned öfver hennes hufvud romantiken
Göt ut sitt horn med äfventyr och drömmar.
Och än i dag af hennes lif man sömmar
En praktskerud så för dramet som lyriken.*

*Men hon, som skapades att älskas bara,
Hon skulle sitta på en tron och styra,
Kall för passioners röst och hjertats yra.*

*Ack, rosen har nog lust att drottning vara
För vackra, granna sommarfoglars skara,
Men ej för giftigt bi och flitig myra.*

En midsommarnattsdröm.

(Puck. Fru Hartman.)

F*örtrollad skog i dager, mystiskt matt,
Der elfvor i hvar rosenbuske stimma,
Och nymfer svärma om i fondens dimma.
Hvad det är skönt! Det är midsommarnatt.*

*Der i en lilja har en fyr sig satt,
Hvars blåa ögon utaf skälmskhet glimma,
Han råder här till dagens första strimma,
Och hans regering heter skämt och skratt.*

*Han är så öfvermåttan täck och fager.
Och är den andra skaran för sensibel,
Nog är han munter; men hvem kan det vara?*

*Här går igen, om jag ej vilse tager,
De franska pjesernas »enfant terrible»,
Teaterns Puck i annan skepnad bara.*

Något om de qvinliga läkarnes ställning och verksamhet.

IV. Tyskland.

Í Tyskland och Österrike är frågan om den qvinliga läkarebildningen knappast väckt inom det officiella området och likväl möta oss der några ganska intressanta företeelser. Så finnes i Berlin sedan flera år två qvinliga praktiserande läkare. Den ena af dem, Fröken *Fransiska Tiburtius*, född på ett litet landtgodt på Rügen, egnade sig från sitt 17:de år åt lärarinnekallet, bestred efter några år med heder den offentliga lärarinne-examen och fortsatte derefter sin verksamhet såsom hemlärarinna, hvarunder hon vann så väl sina lärjungar som deras föräldrar till vänner för lifstiden. Hon öfvertog längre fram sina systerbarns uppfostran och lärde under tiden sjelf af sin svåger latin och matematik. Det var hennes afsigt att sedan öfvertaga en skola, men genom en sin broders inflytande kom hon att få sina tankar riktade åt annat håll. Denne broder, öfverstabläkaren Doktor Tiburtius, hade nämligen vid denna tid fattat en liflig tillgifvenhet för tandläkarinnan Fru Hirschfeld i Berlin, med hvilken han sedermera gifte sig. Denna dam, som var en varm vän af qvinnans framåtskridande, väckte först hos honom tanken på att förmå den begåfvade systemen att egna sig åt läkarekallet, hvartill, enligt hennes uppfattning, de pedagogiska insigterna skulle göra henne så mycket mer lämplig.

Doktor T. efterkom så mycket heldre uppmaningen, som han i krig erfarit qvinnornas stora förmåga att vårda sjuka. Under 1870—71 års krig brevexlade bror och syster lifligt i ämnet, och när D:r Tiburtius efter en svår tyfusfeber återvände hem, beslöt Fransiska att följa hans råd och begagna sig af broderns anbud att medelst undervisning förbereda henne till examen.

Hösten 1871 begaf hon sig med sin moders samtycke till Zürich. Efter fem års allvarliga studier blef den då 34-åriga Fransiska 1876 promoverad af Professor H. Frey.

Med betyget »utmärkt» erhöll hon Doktorshatten och gick derefter till Dresden, der hon jemte flera andra erhöll tillstånd af den humane och frisinnade föreståndaren för förlossningsanstalten att der arbeta såsom assistent.

Hösten 1876 flyttade Fransiska till Berlin, der redan förut en af hennes kamrater Fröken Lemus slagit sig ned. De båda damernas upprepade ansökan att få aflägga statsexamen blef afslagen. Vål kunde det enligt lagen om näringsfrihet icke förnekas dem att praktisera som läkare, men de få icke utskrifva döds- och födelse-attester eller förrätta enligt lag gällande läkareförrättningar.

Genom Herr Doktor Tiburtius och hans frus, tandläkarinnan Hirschfeld-Tiburtius' försorg upprättades då i juni 1877 en poliklinik för obemedlade gifta och ogifta qvinnor, der de båda läkarinnorna, Fröknarna Tiburtius och Lemus, fingo anställning. Denna anstalt fortgår alltjemt och arbetar med en växande framgång, hvarom följande statistiska siffror gifva bästa besked. Under de två första åren har nämligen journalen att uppvisa ej mindre än 2,500 patienter samt 6,500 konsultationer. Under senare år flerdubbla antalet.

D:r Fransiska Tiburtius har med sin broder och svägerska ett gemensamt hem, der de lefva tillsammans i bästa trefnad. Jemte det att Fransiska är den mildaste, outtröttligaste hjälpare för sina fattiga patienter, har hon uppsökts af ett rätt stort antal väl bergade damer ur den högre samhällsklassen, hvilka betrakta det som en välgerning att ega en kvinlig läkare, åt hvilken de kunna anförtro sig.

Doktor *Henriette Tiburtius-Hirschfeldt* är Berlins första tandläkarinna. Danska till börd, och född på den lilla hafombrusade ön Sylt, led hon bittert af danska krigets olyckliga utgång, var bosatt någon tid i Kiel och följde slutligen en

väninna till Berlin, der hon under sökandet efter utväg till sjelfförsörjning föll på den tanken att utbilda sig till tandläkare. Efter förberedande öfningar, och sedan hon försäkrat sig om kultasministerns löfte, att hon i framtiden skulle berättigas till examen och praktik i Berlin, begaf hon sig, med understöd af sina egna och sakens vänner, till Filadelfia, återkom efter 2:ne års kurs 1869 till Berlin och har sedan der egnat sig, med växande framgång, särskildt åt barnens tandsjukdomar. Sedan 1872 lefver hon i lyckligt äktenskap med förste stabsläkaren Dr Tiburtius.

Efter slutadt förmiddagsarbete vårdar hon med ömhet och praktiskt förstånd sina barn och sitt hushåll och slutar dagen under förtroligt aftonsamqväm med sin man och hans syster, hvartill ofta komma några få intelligenta och underhållande gäster.

Vid uppgången till bostaden har man den sällsynta anblicken af trenne läkares adresser på en och samma tafla.

Fru Hirschfelds exempel har följts af elfva hennes landsmaninnor, hvilka alla studerat i Amerika och nu praktisera i hemlandet.

Utom de båda här nämnda läkarinnorna i Berlin, har Tyskland ännu en qvinlig läkare, fru *Adams Walter*, bosatt i Frankfurt.

Ännu alltjemt uteslutes emellertid den tyska qvinnan från universiteten och dermed också från möjligheten att i hemlandet utbilda sig till läkare. Att motviljan mot den qvinliga läkarebildningen dock ej är alldeles öofvervinnelig, visade sig vid den i Cassel 1878 samlade läkarekongressen, der Mrs Hoggan, den framstående engelska läkarinnan, i trots af sitt doktorsdiplom, till en början blef nekad att uppläsa ett andragande om en af de i programmet upptagna frågorna. Här bragtes saken dock under omröstning, segrade, om ock med svag majoritet, och den qvinliga läkares föredrag befans vara ganska märkligt och vann lifligt bifall.

Min hustru och jag i fråga om målsmanskapet.¹

Af Hilarion.

»**M**annen skulle vara en nolla i äktenskapet, om hans målsmansrätt öfver hustrun upphäfdes». Det var en gammal erfaren jurist, som vid sista mötet inom Föreningen för gift qvinnas eganderätt på fullaste allvar förkunnade denna öfverraskande sats. De närvarande damerna hade nyss, så obesväradt som möjligt, applåderat Grefve Stackelbergs satiriska klagan, att qvinnorna, som voro närmast intresserade i den föreliggande lagfrågan, visade det minsta intresset därför. Men hvad intryck de erfarit af den djerfva tanken, att deras herrar och män endast af målsmanskapet hindrades att nedsjunka till nollor, det förrådde icke de älskvärda hvarken med ord eller tecken. Sjelfva styrelsens damer sutto tysta som Egyptens prester. Icke heller kunde man på de manliga medlemmarne af föreningen skönja hvad inverkan de rönt af den gamle juristens påstående. Ordförändens uppsyn var icke mera qvick och ironisk än vanligt; major von Kochs lika litet; herr Hedin lyste genom sin frånvaro. Endast föredraganden, Grefve Hamilton, hvilken nyss i en novellistisk parafras af hufvudpunkterna i Nya Lagberedningens förslag visat verkan af målsmanskapets bibehållande i bredd med den frihet, som tillerkänts hustrun — endast han røjde sina känslor genom en skalkaktig blinkning, hvarifrån spred sig en svag reflex öfver de i hans närhet sittande unga herrarna. Att reflexen osynlig gled ut öfver församlingens hufvuden ända bort till den skumma vrå, der vi slagit oss ned, »det var der ingen som visste». Jag kände mig illa till mods, kastade en frågande blick på mitt unga vif, såg hur hon reste sig med läpparne halföppna och ögat tindrande af ett trolskt sken, färdig, tänkte jag, att försvara åtminstone *sin* målsman mot den förringande profetian. Men så sjönk hon tillbaka på sin plats, återhållen af samma tanke som jag: Vi voro icke medlemmar af föreningen, vi hade

¹ Minne från Föreningens för gift qvinnas eganderätt diskussion af Nya Lagberedningens förslag till förändrade bestämmelser om äkta makars egendomsförhållanden.

ingen yttranderätt, vi kunde endast fundera på saken i tysthet under den djupa, ljudlösa paus, som följde på det olycksdigra utlåtaudet. Men snart bröts åter tystnaden, majoren begärde ordet, och i skydd af hans stämma, som fylde rummet likt »en ljudande malm,» vågade vi ett halfhögt samtal.

»Hvad tänkte mannen på?» frågade hon.

»Hvad tänkte *du* på?» sporde jag tillbaka.

»På dig» ljöd det med en smältande hviskning, som gick rakt till mitt hjerta; »och sedan» — fortfor hon.

»Sedan?» inföll jag ömt.

»Sedan på — snörlifvet.»

Jag ryckte till och stirrade på henne bestört:

»På snörlifvet!»

»Ja visst!» fortfor hon, och åter tindrade någonting trolskt i hennes öga, »aldrig förstod jag förr, hvilken djup analogi, som förefinnes mellan snörlifvet på qvinnosidan och målsmanskapet på de äkta männens sida. Säg sjelf, hvad är det egentligen du har emot snörlifvet?»

»Det är naturstridigt», svarade jag raskt.

»Ja visst!» svarade hon »och så är målsmanskapet.»

»Det förtrycker hjertat.»

»Just som målsmanskapet.»

»Det hämmar de ädlare delarnes utveckling, stäcker den naturliga friheten, och ibland», tillade jag, läggande omärkligt armen kring hennes lif, »ibland ställer det sig som en mur mellan man och hustru.»

»Alldeles som målsmanskapet gör,» sade hon och flyttade sig en mån åt andra sidan.

»Och sedan,» återtog jag, ifrig att fortsätta mitt angrepp, »det der dumma påståendet, att snörlifvet är er ett stöd! — att ni skulle sjunka ihop, om det ej hölle er uppe — — —.»

»Ja visst! ja visst!» afbröt hon mig med en jublande hviskning, »och alldeles på samma grunder — endast omflyttade, förstås, från det fysiska till det moraliska området — förklarar juristen der borta, att ni äkta män skola sjunka ihop till nollor i samma stund man beröfvar er målsmanskapets konstlade stöd och begär, att edert eget värde skall bestämma ert förhållande inom äkt. . . . . men—ts,» . . .

Den ljudande malmen hade förklingat, diskussionen vidtog; inom kort afslutades mötet och först på hemvägen kunde vi återtaga det afbrutna samtalet. Det slöts med en kompromiss:

Jag erkände analogien mellan snörlifvet och målsmanskapet samt lofvade inträda i föreningen för att verka för målsmansrättens upphäfvande. Min hustru lofvade att aflägga snörlifvet och återgå till naturlifvet. I glädjen öfver den seger, vi sålunda vunnit öfver hvarandra, togo vi in vin till vår enkla qvällsvard och drucko en skål för den gamla juristen, som varit den oskyldiga orsaken dertill.

Glaset fylldes på nytt. Min hustru höjde sitt och hviskade med ett vackert leende, böjd mot mig:

»Hon lyde honom!»

Jag svarade: »Och han lyde henne.»

Löjet smalt bort i allvar, ett fuktigt skimmer dämpade blicken, två händer möttes öfver bordet i ett trofast handslag, och så var den lilla målsmansfesten slut.

Svensk giftermålsstatistik.

Af M. H.

Statistiken är en jemförelsevis ny vetenskap, men dess betydelse växer för hvarje dag, och den har redan hunnit göra mänskligheten stora och viktiga tjänster. Mycket, som man förr mera instinktlikt kände ega ett visst sammanhang, kan man nu med öfjårbara siffror visa stå med hvartannat i förhållandet af orsak och verkan, såsom t. ex. en god skörds inverkan på sjelfmordens, de vansinnigas och de oäkta födda barnens antal, att icke nämna dödlighetsprocenten, giftermålsfrekvensen o. d., der kausalsammanhanget är mera i ögonen fallande.

För kvinnofrågans allsidiga belysning är i synnerhet giftermålsstatistiken af största vikt. Förgäfves må våra romantiker tala om att kvinnan är skapad blott för hemmet och familjen, att hennes väsens finaste blomdoft förflygtigas genom beröringen med det yttre lifvet, förgäfves må de anse henne oskärad af att intränga på verksamhetsområden, som hitills varit mannen ensamt förbehållna: när statistiken säger, att kvinnornas antal i vårt land öfverstiger männens med 6%, så måste man fråga sig sjelf: huru skola alla dessa kvinnor få arbete, få ett verksamhetsfält, vare sig detta behöfves för att nå *det dagliga brödet* eller *den dagliga tillfredsställelsen*. Ty tre äro, säger en engelsk författare, hufvudvilkoren för lifvets lycka: *något att göra*, *något att älska* och *något att hoppas*.

Dock — vore det nu blott fråga om dessa 6 %, som omöjligen under några förhållanden kunna blifva gifta, så vore derom ej så mycket att säga. Men nu är antalet af giftasvuxna kvinnor, som förblifva ogifta — att icke nämna de talrika ännu unga enkorna —

så ofantligt mycket större, enär ett så betydligt antal män aldrig inträda i det äkta ståndet.

En blick på denna del af de statistiska uppgifterna är nog för att komma oss att inse huru oundgängligen nödvändigt det är, att kvinnans utvägar till förvärf mångdubblas, hennes tillgång till arbete, till kropp och själ stärkande sysselsättning förökas, med ett ord hennes verksamhetsområde utvidgas.

Att ett så stort antal män förblifva ogifta hör till det nutida samfundslifvets sorgligaste sidor. Ett noggrant studium af statistiken skulle härvidlag lära oss mycket med afseende å den ålder, den samhällsställning och de förmögenhetsvilkor, hvori flertalet ogifte män befinna sig, och denna lärdom skulle å sin sida kanske också gifva oss mer än en fingervisning angående de vägar, på hvilka botemedlet för detta onda — med dess i många riktningar ödesdigra följder — skulle kunna sökas; men dessa betraktelser skulle föra oss för vida, och vi inskränka oss för denna gång till att angifva giftermålsstatistikens hufvudsiffror.

* * *

Folkmängden i riket var enligt Statistiska centralbyråns »Underdåniga berättelse för år 1884» (hvilken vi lagt till grund för nedanstående uppgifter) 4,603,595 personer, hvaraf 2,372,813 kvinnor mot 2,230,782 män, *alltså ett öfverskott af 142,031 kvinnor eller en proportion af 1,067 kvinnor mot 1,000 män.*

Antalet af de under året ingångna äktenskapen uppgick för hela riket till 29,449 hvilket utgör 64 äktenskap på 10,000 af rikets medelfolkmängd, eller något flera än under de fyra närmast föregående åren.

I afseende på civilståndet fördelade sig makarna vid äktenskapets ingående år 1883 med följande tal:

ogifte män 26,329, enklingar 3,102, fränskilde män 18;

ogifta kvinnor 28,074, enkör 1,339, fränskilda kvinnor 36.

Dessa siffror bekräfta den under en lång följd af år vunna erfarenheten, att äktenskapen ingås mer och mer mellan ogifte, under det att enklingars och i synnerhet enkors omgifte blifver allt sällsyntare. Bland de omgifta befinna sig 7 män, som gifte sig för 4:de gången.

Hvad angår de orter, hvarest de flesta äktenskapen ingås, står Stockholms stad främst med 90 ingångna äktenskap på 10,000 af befolkningen; städerna i sin helhet visa 79 mot landsbygdens 61 å samma innevånareantal. Af länen ingås de proportionsvis flesta äktenskapen i Vesterbottens (78), Jemtlands (76), Gefleborgs (74), och Vesternorrlands län (73), således i allmänhet i Norrland, då deremot det relativt minsta antalet äktenskap ingås i Vermland med 52 och dernäst i Elfsborgs och Gotlands län med 55 samt Hallands med 56. I de öfriga länen variera siffrorna mellan 57 och 69.

138 af äktenskapen ha ingåtts inför borgerlig myndighet, hvilket är det högsta antal, som hittills förekommit, och hvilket med 24 öfverstiger näst föregående års.

Genom döden upplöstes 21,052 äktenskap, deraf 11,669 genom mannens och 9,383 genom kvinnans död, hvilket gör ett öfverskott af 2,586 nyblifna enkor utöfver antalet af de samma år blifne enklingarne.

De trolofningar (inför presterskapet ingångna), hvilka under årets lopp genom skiljobref upplösts, hafva utgjort 136, af hvilka 27 par vid skilsmessan hade lefvande barn.

Äktenskap hafva under året genom skiljobref upplösts till ett antal af 218, hvaraf 116 å landsbygden och 102 i städerna, hvilket antal är högre än under något föregående år. De frånskilda makarne hade tillsammans 299 lefvande barn.

Till lefnadsåren voro de flesta frånskilda männen 40—45 år och kvinnorna 30—35 år gamla.

Bland de *orsaker*, för hvilka äktenskapen upplösts, förekommer oftast »egenvilligt öfvergifvande» eller i 137 fall, i 114 fall hvilat orsaken till skilsmessan på mannen, i 67 på hustrun, i 37 fall bära båda makarne skulden, allt juridiskt taget.

I afseende på *åldern vid äktenskapets ingående* märkes, att 37 män under fyllda 20 år ingått äktenskap, hvaraf en med kvinna i åldern mellan 35—40 år; att 41 män öfver 70 år inträdt i äktenskap, deraf 1 i sitt första gifte; att 15 kvinnor blifvit gifta före fyllda 16 år; att 2,067 kvinnor gift sig före fyllda 20 år och att 409 kvinnor inträdt i gifte vid en ålder af mer än 50 år, deraf 5 enkor öfver 70 år. De flesta män gifta sig i åldern 25—30 år och de flesta kvinnor i åldern 20—25, både i stad och på land, efter hvad man de senare åren iakttagit.

Medelåldern vid äktenskapets ingående visade sig, med blott ett undantag, under hela 1870- och början af 1880-talen hafva varit i sjunkande till yngre år och var år 1883 för maskön 28.30 samt för qvinkön 27.47 år.

Året 1883 följer den under flera år iakttagna reglen, att de flesta äktenskapen ingås under årets tre sista månader och det minsta antalet i Januari.

Donationer till skolstipendier.

§ Stipendiedonationer till lärjungar vid statens läroverk för gossar under år 1885 hafva utgjorts af följande:

Till läroverket i *Malmö* af framlidne redaktör Kallenberg 5,000 kr. — Till läroverket i *Örebro* af bruksegaren Arvidsson på Hedensö 1,000 kr. och af framlidne lektor Aminson 8,000 kr. — Till *Strengnäs* läroverk af den sistnämnde gifvaren 4,000 kr. — Till läroverket i *Enköping* af framlidne stadskassören C. L. Otter 1,000 kr. — Till läroverket i *Umeå* af framlidne f. d. läroverksadjunkten K. Lundberg 2,000 kr. — Till läroverket i *Upsala* af grosshandlaren P. Lundberg

och hans fru 4,500 kr. — Till Östersunds läroverk af framlidne apotekaren M. Justelius 3,000 kr. — Till läroverket i Eksjö af densamme 3,000 kr.

Alltså hafva stipendiedonationer till förmån för eleverna i de nästan afgiftsfria elementarskolorna för gossar, blifvit af frikostiga, för ungdomens väl nitälskande gifvare skänkta under innevarande år en summa stor 31,500 kr.

Under samma tid har, till förmån för elever vid elementarskolor för flickor, der undervisningen betalas med årsavgifter, växlande från 50 à 100 till 300 kronor, skänkts — *intet!*

Om månadsbladets spridning.

För sin *spridning* räknar Dagny på *kraftig medverkan*, ej blott af förbundets medlemmar, utan ock af alla vänner af *en sund utveckling af kvinnofrågan* och en på samma gång *väckande och underhållande läsning*.

Äfven må påpekas, att genom medverkan för Dagnys spridning verkar man tillika för förbundets blifvande stipendiefond för flickor. Så skall, om Dagny visar sig kunna bära sig sjelf, en större summa, skänkt till garanti för hennes tryckningskostnad, enligt gifvarens önskan *öfverflyttas till en stipendiefond*.

Om, såsom man hoppas, *hvarje förbundsmedlem prenumererar på Dagny* och tillika tillvinner henne, hvar och en, 3 eller 4 andra prenumeranter, skulle *betydliga öfverskott uppstå* att använda för samma ändamål.

Den, som skaffar 6 prenumeranter, tjenar saken ännu kraftigare och skall sjelf uppbära ersättning för sitt besvär, hvarom anmälan upplyser.

Rika personer kunna, *genom utdelning af större antal exemplar till obemedlade* eller i *skolor och seminarier*, gagna saken i dubbelt mått; och vill Förbundsbyrån gerna åtaga sig sådan utdelning.

Presentkort finnas alltid tillgängliga i Förbundsbyrån, och der mottagas äfven intresserade personers anbud att verka för spridningen.

Från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Förbundet höll den 3:dje dec. ett allmänt möte, hvarvid dels beslötos några smärre ändringar af stadgarne, för hvilka den kommande årsberättelsen skall närmare redogöra, dels företogs nya val till styrelse och dess suppleanter, hvarvid i stället för fru v. Eckermann och fru af Klintberg i styrelsen invaldes fru K. Bohman, f. Ruffel, samt fru Agda Montelius. Bland suppleanterna ingingo fru G. af Klintberg, revisionssekreteraren H. Rohtlieb och professor P. G. Rosén i stället för kanslirådet Forssman, fröken Sandström och docenten Åberg.

Sedan mötets officiela del sålunda genomförts, upplästes af ordf. ett genom Red:n af Dagny meddeladt anförande *Om faran för den qvinliga ungdomen af den moderna literaturen*, hvilket gjorde mycket intryck på de närvarande, och hvilket, på fr. Adlersparres förslag, framdeles skulle göras till föremål för öfverläggning bland Förbundets qvinliga medlemmar.

* * *

De i förra numret omnämnda nybildade utskotten hafva hvar på sitt håll varit verksamma.

Utskottet för sjukhussans befrämjande har meddelat sig med en mängd personer i Stockholm och landsorten, mottagit och besvarat anmärkningar, förfrågningar, anmälningar, m. m.

Utskottet för anordnande af samkväm hade d. 13 Nov. samlat på hotell Phoenix' lokal ett stort antal förbundsmedlemmar, hvilka under lifligt samspråk, omvexlande med föredrag och sång, tillbragte en angenäm afton samt hade tillfälle att knyta bekantskaper och utbyta tankar i dagens frågor.

Utskottet för bedömande af barn- och ungdomsliteratur har samlats en gång i veckan. Från sju förläggare hafva arbeten till ett antal af 97 hittills blifvit insända. Dessa hafva fördelats till granskning mellan utskottets medlemmar, och på grund af dessas uttalanden, naturligtvis affattade i största korthet, äro listor uppgjorda för ledning vid inköp. Vid uppgörande af dessa listor är hänsyn tagen dels till böckernas innehåll och literära värde, dels till deras lämplighet för barn och ungdom af olika åldrar.

Listorna, liksom ock i allmänhet de granskade böckerna, äro på byrå tillgängliga.

Bref till Dagny från Kristiania

af M. S. 30. 11. 86.

Åf stort intresse för qvinnosaken är uppförandet af Bjørnsons *En Handske* och den diskussion, som det framkallat. Det uppförda stycket är en omarbetning af det i tryck utgifna, som är väl känt också i Sverige. Bjørnson har i omarbetningen offrat sin optimism på sanningens altare. Hans stora makt ligger ju eljest i att öfvervinna det onda med det goda. Här åter låter han de två riktningarne, de två moralerna, stå oförsonliga emot hvarandra. Den sorgliga sanningen, att ett sådant lif, som Alfs, gör mannen *rå*, och att denna råhet förnekar renheten och föraktar renhetens fordringar, visas oss här utan förmildring. Stycket *slutar* alltså följdriktigt dermed att Svava kastar handsken i ansigtet på Alf. Dessutom har stycket undergått andra genomgripande förändringar och förkortningar, hvilka alla stegra dess dramatiska konstvärde. Den sceniska verkan är nu mycket stor, hvilket endast kan tjena till att förstärka den moraliska. Men naturligtvis väcker stycket också så mycket större motstånd. Det är en kastad handske och har som sådan upptagits.

Men det märkligaste, det förunderligaste af alla de inkast En Handske väckt är det »öppna brefvet» från professor Monrad i Luthersk Ugeskrift. Professorn har i närmaste hand blifvit retad af ett föredrag af V. Ullmann till förmån för »Handske-moralen», som han hållit i den akademiska kretsen af sedlighetsföreningen, och som väckte en så utomordentlig anslutning, att det blef hållet på nytt i Andersens gymnastiksal för ett så talrikt auditorium, att många, och bland dem er korrespondent, måste gå, utan att ha kunnat komma in. Professor Monrad aktar emellertid icke för rof att förklara den »Bjørnson-Ullmanska sedlighetspredikan» syftande till att *undergräfv*a det *sedliga samfundet*; han försäkrar, att den indirekte predikar den fria kärleken. »Qvinnan,» säger professorn, »skall vara mannens sedlighetsideal; derigenom att han håller detta högt drages han snarare uppåt, än genom att sträfva till ett eget (sedlighetsideal), och han vakar öfver dess ära mer än öfver sin egen». Det vill ju med andra ord säga, att han söker icke att nå något eget sedlighetsideal. Vidare förklarar vår professor, att hustruns otrohet är skadligare för samfundet än mannens, emedan den inför »oberättigade barn» i familjen och sålunda undergräfver denna, grundvalen för allt sedligt samhälle . . .

Den lärde professorn »döde emellertid icke i synden.» Han har fått påskrifvet i många och goda uttalanden inom pressen. Bjørnsons egna äro naturligtvis de finaste och viktigaste, men en framstående plats intaga också de qvinliga författarnes (K. och R. N.) inlägg emot Dagbladets teateranmälare och professor Monrad.

Det var i sommar under sin vistelse i Gausdal, på sin gård Aulstad, Bjørnson fullbordade omarbetningen af *En Handske*. Då hade han efter sin egen utsago arbetat på den ett år.

Strömmen af resenärer i somras visade en stark dragning till diktarens gård. Eder korrespondent var bland dem, som från Sagatunmötet gjorde en afstickare dit upp och fick njuta den äkta gammalnorska gästfrihet, som Bjørnson med hustru öfvar i sitt sköna, med modern komfort och smak anordnade hem. I de dagarna var just sista handen lagd vid *En Handske*, och Er korrespondent var lycklig nog att få höra den föreläsas af diktaren. Jag bifogar här nedan förteckning öfver de märkligare inläggen i *Handske-fejden* under Okt.—Nov. i *Dagbladet*:

- N:o 380: Kristiania Teater af I. H.
 » 387: Bjørnsons *En Handske* på Kristiania Teater af I. H.
 » 396(?) Alf och Svava af B. Bjørnson.
 » 398: Svava af K.
 » 401: Alf och Svava af I. H.
 » 408: *En Handske* af R. N.
 » 410: Också en *Handske* af L. A. H.
 » 413: Alf Christensen & K:ni af Bj. Bjørnson.
 » 414: Professor Monrad af Bj. Bjørnson. (Här också aftryckt prof. Monrads öppna bref.)

I 397 står ett referat (icke godt) af V. Ullmanns föredrag i »den Akademiske krets» om *En Handske*.

(Forts. i nästa häfte.)

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Sverige. *Föreningen för gift qvinnas eganderätt* hade till den 26 sisl. Nov. utlyst ett sammanträde för att diskutera Nya lagberedningens förslag till ny lagstiftning beträffande äkta makars egendomsförhållanden. Diskussionen inleddes med ett föredrag af byråchefen greve *H. Hamilton*, hvilken utarbetat en schematisk öfversigt öfver hufvudpunkterna i lagberedningens vidlyftiga utlåtande. Tal. erkände förslaget vara ett steg framåt, men ansåg, att det egde så många brister, att dess antagande skulle hämma i stället för att främja reformsträfvet på detta område. Han påvisade uti en för »tillfället diktad», särdeles fyndigt ihopkommen äktenskapshistoria om Brita och Per en mängd af de stundom löjliga ekonomiska förvecklingar, som genom denna lag kunde uppstå, och slutade med att uttrycka som sin åsigt, att man heldre borde tills vidare stanna vid det gamla än antaga ifrågavarande förslag. — Förslaget försvarades af justitierådet *Herslow*, hvilken erkände, att förslaget icke tagit steget fullt ut, men att det likväl erbjöde den gifta qvinnan en betydligt förbättrad ställning — samt af vice härads höfdingen *O. A. Beckman*, som ansåg, att målsmanskapet ovilkorligen måste bibehållas, emedan derförutan männen skulle inom äktenskapet blifva nollor.

Major *v. Koch* ansåg, att man nu borde nöja sig med hvad man fått, enär han trodde att förslagets brister snart skulle framkalla ett nytt lagstadgande, genom hvilket steget kanske komme att tagas fullt ut till det mål föreningen föresatt sig. Fruarne *Billström*

och *Dahlström* uttalade sig för egendomsgemenskapens upphäfvande och den senare yrkade dessutom upphäfvandet af mannens målsmanskap. Äfven ordföranden, frih. *Stackelberg*, förordade afskaffandet af giftorätt och målsmanskap, men ansåg ändock, att lagberedningens förslag borde understödjas, hvilken mening äfven justitierådet *Herslow* biträdde. På grefve *Hamiltons* förslag beslöts, att den förda diskussionen skulle anses utgöra föreningens uttalande i frågan.

Kyrkostämman i Dunkers församl. i Södermanland har tagit det vackra och efterföljansvärda beslutet att betala inträdes- och årsafgifter i Södermanlands sjukhjulsförening för samtl. småskollärarynnor inom församl. samt att, för beredande af lifränta vid 55 års ålder för hvarje småskollärarynna, i lifränteanstalt årl. insätta 10 kr: på det vilkor, att lärarinnorna sjelfva bidroge med minst lika stor summa.

Qvinliga studenter. Nio unga qvinnor studera under innev. höst vid Universitetet i Upsala.

Föreningen »Handarbetets Vänner» har i Okt. månad haft en utställning af vackra och smakfulla arbeten, bland hvilka särskildt de, som anordnats af fru H. Winge samt frökn. Rohtlieb och Branting, varit värda att beakta. Bland de arbeten fru W. komponerat märktes ett broderi i guld och silke, samt ett par praktfulla gardiner i romansk stil. Fröken R. har bl. a. apterat dalallmogens karakteristiska mönster till olika arbeten, och Fröken B. efter studier i Berlins och Dredsdens muséer komponerat modeller och färglagda mönster. En del väfnader och antika broderier fans äfven till påseende. Senare har förevisats en ypperlig altarduk samt en praktfull flossamatta, väfd efter mönster af prof. Kronberg.

Barnmorskemöten hafva hållits eller skola hållas i Norrköping, Linköping, Trosa, Wisby, Östersund m. fl. städer för öfverläggning om stiftandet af en pensionsinrättning för barnmorskekåren m. m. I Wisby öfverlade man derjämte om bildandet af en hjulpkassa för Gotlands barnmorskor.

Finland. *Till fröken Rosina Heikel*, den bekanta läkarinnan i Helsingfors, aflemnades nyligen genom en deputation från Fruntimmersföreningen följande adress:

»Hos fröken Rosina Heikel anhåller Fruntimmersföreningen genom sina deputerade: att ni benäget ville vidtaga sådan åtgärd, som möjliggör fortsättningen af eder för stadens fattiga qvinnor och barn så gagnande läkareverksamhet; hvarjemte föreningen för eder uttrycker sin tacksamhet och högaktning.»

Norge. *Norsk Kvindesagsforening* har utsändt sin årsberättelse, af hvilken framgår, att föreningens verksamhet hufvudsakligen bestått uti hållandet af föredrag och diskussionsmöten, samt utgifvandet af småskrifter. Men som intresset för föreningen är i ständigt stigande, tänker man på att utvidga sin verksamhet. Man har sålunda öppnat ett kontor, hvarest alla önskade upplysningar om och af föreningen kunna erhållas. Derjemte har man beslutat utgifva en egen tidskrift, som skall utkomma hvar fjortonde dag. *Föreningen har — och det*

med rätta — ansett det så viktigt att få ett eget organ, att den beslutat i företaget insätta alla sina disponibla tillgångar.

Mötet på Sagatun. Vid detta möte höll fru *Ragna Nielsen* ett föredrag i kvinnosaken, hvarvid hon sammanfattade kvinnornas önskinningar i följande punkter:

Lika kraf på uppfostran och sedlighet för män och kvinnor, upphäfvande af den gifta kvinnans omyndighet och egendomslöshet, samt vidare lika betalning för mäns och kvinnors arbete. Men först och sist rösträtt för kvinnan, ty annars kunde alla ernådda rättigheter åter fråntagas dem.

Danmark. *Qvinlig sjelfhjulsförening.* De qvinliga handarbetarna i Köpenhamn hafva upprättat en förening till ömsesidig sjelfhjelp, som redan räknar 1,450 medlemmar. Den firade nyligen sin årsfest, hvarvid prof. Brandes höll festtalet.

Qvinnoföreningar. Flera nya qvinnoföreningar hafva på senare tider grundats i Danmark både på landet och i hufvudstaden. En af de förnämsta bland dessa senare är »*Den Kvindelige Fremskridtsforening*», som stiftades nu i November och arbetar i demokratisk riktning. Den verkar för att stämma allmänna opinionen till förmån för *qvinnsans rätt* och söker »att väcka och underhålla intresset för alla politiska och sociala frågor». Föredrag och diskussioner hållas två gånger i månaden. Vid dessa har man sista tiden diskuterat frågan om hvad som kan göras för att förbättra kvinnans ekonomiska ställning.

I Helsingör öppnades i Maj detta år en qvinlig läseförening, som har läsesalong och bibliotek samt låter hålla föredrag.

Qvinliga studenter. Examen artium (studentexamen) har i år tagits af 5 qvinliga studenter, hvilka alla undergingo nämnda pröfning vid fröken N Zahles skola.

Frankrike. *Qvinnokongress.* En korrespondent till *Droit des femmes* föreslår, att en internationel kongress nästa år måtte hållas i Frankrike i och för kvinnofrågans främjande.

Qvinliga studenter. Ett stort antal kvinnor studera f. n. vid universitetet i Paris, af hvilka dock de flesta äro utländskor. 5 af dessa studentskor idka astronomiska studier, men de flesta, ej färre än 103, studera medicin. Endast 8 af dessa senare äro fransyskor, 76 äro ryskor, 3 österrikiskor, 1 turkinna, 1 indiska, o. s. v. — Under de sista 7 åren hafva 18 doktorsdiplom utdelats vid detta universitet.

Italien. *Qvinnans rösträtt.* Vid senaste generalkonferensen i Florenz beslöto Valdenserna, att qvinliga församlingsmedlemmar efter fyllda 21 år skola ega rättighet att rösta, men icke att yttra sig vid kyrkomöten.

Qvinliga litografer. Såväl i Rom som i Rovigo arbeta äldre och yngre kvinnor vid litografiska anstalter och hafva godt beröm om sig.

Spanien. Senora *Doloris Leonardi Casanovas* har icke länge sedan tagit sin medicinska grad i Barcelona. Det säges, att hon vid

8 års ålder började sina studier vid universitetet samt aflade sin första examen vid 13 år. Hon har nu vid 19 års ålder fullständigt genomgått sina medicinska studier samt tagit flera pris.

Tyskland. *Qvinliga uppfinnare.* En fru Suchland har erhållit patent på en bromsinrättning, förenad med ett ringverk och afsedd för spårvägarne, samt så beskaffad, att kusen samtidigt kan både bromsa och gifva varningssignal vid olyckstillbud.

Japan. *Qvinlig redaktör.* Ett för österländska förhållanden högst ovanligt framsteg har qvinnofrågan i Japan tagit derigenom att en infödd qvinna nyligen blifvit anställd i redaktionen för en af de vigtigaste politiska tidningarne i Tokio.

N. Amerika. *Mrs Jennie Southwort* har aflagt den erforderliga eden för tillträddandet af sin plats som inspektris vid tullhuset i Boston. Hädanefter hafva alltså de qvinnor, som föredraga visitationens verkställande af qvinliga tjänstemän, tillfälle att få denna sin önskan uppfylld.

Förenata staternas tvenne rikaste qvinnor äro Mrs A. T. Stewart och Mrs Mark Hopkins, som hvardera ega omkring trettio millioner dollars.

Ett fruktbarande utsäde såddes af gamla general Spinner, hvilken var den förste, som för statens räkning sysselsatte qvinnor, då han uppdrog åt dem att hjälpa till att räkna penningar vid registreringsbyrån. Nu äro omkring 4,000 qvinnor anställda i regeringens tjänst i Washington, deraf 1,349 i Skattkammardepartementet.

Panama-kanal-kompaniet. Det säges, att af de 102,000 aktie-egarne i detta sällskap äro 16,000 damer.

Ferie-hushållsskolor. I Boston finnas flera feriehushålls- och husflitsskolor, i hvilka unga flickor under sommarloftet undervisas i hushållsgöromål och handarbeten.

San Francisko. En qvinlig arbetareförening har bildat sig i nämnda stad med uppgift att tillverka kläder, grunda tvättinrättningar, restaurationer, enklare matställen samt läsesalonger. Aktiekapitalet är 100,000 dollars och hvar aktie lyder å 1 dollar.

I *Memphis*, i Tennessee, höjdes för tio år sedan lärarinnornas lön till samma belopp som lärarnes — och den dag i dag är finnas endast lärarinnor i stadens alla offentliga skolor.

Qvinlig jurisdoktor. Världigheten af Juris utriusque doktor har vid Smits college i Northampton gifvits åt Miss *Amelia B. Edwards*. Hon anses vara den första qvinna, som kreerats till juris doktor.

Den amerikanska nationella nykterhetsföreningen (»National Woman's Christian Temperance Union») räknar f. n. 200,000 medlemmar, fördelade på omkring 10,000 lokalföreningar i alla unionens stater. Föreningens ordförande är Miss *James E. Willard* och dess tidning bär namnet »Union Signal».

Färgad tidningsutgifverska. Miss *Carrie Bragg*, mulattska, utgifver den i Petersburg i staten Virginia utkommande tidningen »The Virginia Lancet», det enda pressorgan i Förenata staterna, som utgifves af en färgad qvinna.

Philadelphia. Ett antal ömhjertade kvinnor hafva bildat en förening, som har till uppgift att till billigt pris laga kläder åt ungdomskarlarna.

I *Philadelphia* finnas 8 kvinliga läkare, som förtjena omkring 20,000 dollars om året, 12, som förtjena omkring 10,000 dollars och 22, hvars praktik inbringar åt dem öfver 5,000 dollars årligen.

Nebraska har två kvinliga försäkringsagenter. Båda göra goda affärer och förtjena pengar.

Ohio. Sällskapet för grymhets förhindrande har vid sitt senaste årsmöte beslutat att utsträcka sitt verksamhetsområde till kvinnor, som misshandlas af sina män.

Mrs Hendricks, den nyligen afidne vicepresidentens hustru, har blifvit vald att utgöra en af direktörerna för Heda gruf-kompaniet, som eger en af de största silfvergrufvorna i Montana.

Rask kvinna. Mrs Sarah Davidson i Lower Boulder M. T. sköt på nyåret en björn med egen hand och köpte en symaskin för skott-pengarne.

Korrespondens-afdelning.

Från okända korrespondenter i Åbo har Dagny haft glädjen mottaga ett bref, hvars innehåll säkert skall intressera hennes svenska läsare, hvarför det här meddelas utan namn.

»Hänfödda af Red:ns af Dagny värdiga uppträdande emot »Pyrrhussegrar» i tidskriften *Framåt*, få vi till Eder därför frambara vår varmaste tacksamhet. Vi göra det så mycket hellre som vi veta, att vårt uppfattningssätt delas af många lika tänkande på denna ort.

Tidskriften »Framåt» har härförinnan ofta uttalat aktningvärda åsigtter i kvinnofrågan. Det var därför så mycket mer förvånande att i samma tidskrift få läsa uppsatsen »Pyrrhussegrar», som nedsätter och missaktar våra begrepp om sedlighet, könsförhållanden och äktenskap.

Mottag försäkran om vår högaktning för Eder, och välönskan för Eder fortsatta verksamhet i samma riktning som hittills.» — — — — —

Till Red:n af Dagny.

Hvarför skriva aldrig Svenska författarinnor böcker i samma genre som t. ex. A. L. O. E. (förf. till *Slottsfrun i Provence*), Hesba Stretton, (förf. till »*Jessica's bön*» m. m.), Mrs Walton (förf. till »*Det gamla positivet*»), Mrs Charlesworth (förf. till *Familjen Schönberg Cotta*), O. Wildermuth, M. Nathusius och många andra?

De, som i likhet med undertecknad, önska för arbetsklassens unga kvinnor föreläsa dylika med allvar och bibliska sanningar blandade berättelser, äro alltid nödgade att anlita öfversättningar, der främmande namn och främmande omgifning göra det hela mindre underhållande för åhörarna. Skulle icke möjligtvis någon af »Dagnys» läsare känna sig manad att fylla denna brist inom vår svenska litteratur? Eller åtminstone, vore det icke tillåtligt att i *äka svensk* drägt återgifva de utländska förf:s arbeten?

Hilda.

Till red. insända böcker:

- Religion, vetenskap och historia.** Sjukvård i hemmet af *N. Martin*. Öfvers.
- Uppfostran och sociala ämnen.** Essai de lectures françaises. Utg. af *G. Gullberg*. — Ungdomens sedliga uppfostran af dr *E. Blackwell*. Öfvers. — Lärobok i fysik, I. Af *C. A. Mebius* och *N. Lindskog*. — Kvindespörge-målet af *M. Færden*. — Kvindebevægelsen af *Clara Tschudi*. — Kvindespörge-målet. Tilsvar til pastor Færden af *K. L. Kielland*. — Vetenskapens sagoland af *A. Buckley*. 1—3. Öfvers.
- Poesi och skönliteratur.** Snobbarnes bok af *W. M. Thackeray*. Öfvers. — Kalender för alla. 1887. — Noveller af *Paul Heyse*. 14—18. — Ögonblicks-silhuetter af *R. Blumenberg*. — Familjeringen af *M. P. Lindo*. Fr. holländskan. — Vårt hem af *F. H. Schmidt*. Fr. holländskan. — Våra öfverliggare, samt Än en gång våra öfverliggare, m. m. af *Thord Bonde*. (Forts. nästa häfte).

Hänvisning till märkligare tidningsuppsatser i sociala och literära ämnen.

Oktober—November 1886.

Aftonbladet:

- N:o 226, 228 A. Det svenska jordbrukets framsteg. Föredrag af *Chr. Lovén*.
» 228 A. Bilder från östra London.
» 232. *Leo Tolstoy*, Krig och fred. Anm.
» 235, 248, 249, 250, 272. Äkta makars egendomsförhållanden.
» 244. Bref från Upsala. En reform i den akademiska undervisningen.
» 251. Hvad folkhögskolan utträttar.
» 256, 257, 259. Minderåriges teaterarbete.
» 262. Verksamhetsfält för kvinnor.
» 263. *J. A. R-m.* En folkets fiende. Teateranmälan.
» 270. Om fuktigheten i nya hus.
» 270 B. Arbetareförsäkringskomitén.
» 272. Ett bref från *Turgenjev*.
» 273. Om närsyntheten i de högre skolorna. Föredrag af Med. Dr *J. Widmark*.

Stockholms Dagblad:

- N:o 255, 64, 67, 70, 79, 82, 85, 88, 91, 94, 97, 301. Prof. Viktor Rydbergs föreläsningar.
» 258. Diakonissanstalten i Kaiserswerth.
» 259, 284. Om äkta makars egendomsförhållanden.
» 264. Kan kvinnan täfla med mannen?
» 264, 270, 288, 294. *J. C.* Athenska dagar.
» 282. Elisabeth Jerichau-Baumann.
» 283, 295. Socialdemokrati i Sverige.
» 287. *A. K-dt.* En Stockholmsbild för dagen.
» 300. Våra öfverliggare. Hector Berlioz. *E. de Pressensé*, Frankrike 1886.
» 301. Hufvudbanéren. Dikt ur *Hervor* af *C. D. af Wirsén*.
» 302, 306, 311. Östgötabilder. Det nya Finspång.

Vårt Land:

- N:o 242. Om desinfektion eller förstörande af smittoämnen.
» 245. Om folkupplysning.
» 247. En gyllene regel. — Verldens förnämsta observatorium.
» 255. Något om själsarbete.
» 256. Sjukvården på landet.
» 263. *Alexander Kielland*. Sne. Anm. af *C. D. W.*
» 263, 66, 71, 75. Spiritismen inför vetenskapen. Efter Dr *Paul Gibier*.
» 273. Om socialismens bekämpande.
» 275. Rebekkas karaktär i Ibsens nya arbete Rosmersholm, af *C. D. W.*
» 278. Förmögenhetsvilkoren i Sverige. I.

Anmälan.

Den stora och glädjande framgång **Dagny** rönt under första året af sin tillvaro manar att låta henne fortgå i samma riktning och efter samma program. **Dagny** skall således äfven under 1887 verka för **Fredrika-Bremer-Förbundets** ändamål, en sund och lugn utveckling af arbetet på kvinnans höjande, och vill hon derjämte söka afvärja eller varna för de missriktningar, som hota att föra kvinnofrågan på villospår.

Dagny vill äfven meddela literära uppsatser, kortare berättelser m. m. samt bereda rum för korrespondens hennes läsare emellan, der olika åsikter i frågor, som tillhöra Förbundets område, kunna uttalas.

Dagny utkommer med 1 à 2 tryckark för hvarje månad och skall tills vidare utgifvas under ledning af **S. L.—d Adlersparre** med bidrag af för saken intresserade personer, bland hvilka här må särskildt nämnas: **Victoria Benedictson** (sign. **Ernst Ahlgren**), **Ellen Fries**, **Filosofie Doktor**, **Anna Sandström** (sign. **Uffe**), **Ernst Beckman**, **Literatör**, **Hans Hildebrand**, **Riksantikvarie**, **Seved Ribbing**, e. o. Professor, m. fl.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af Förbundet..... kr. 2,50.

För icke medlemmar ..... » 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på Förbundsbyrån, dels äfven hos hrr Bokhandlare.

Då priset sålunda är satt så ytterst lågt i syfte att göra **Dagny** tillgänglig i så mycket vidare kretsar, påräknar hon, att hennes vänner måtte kraftigt verka för hennes ytterligare spridning. Den, som till byrån insänder antingen 24 kr. i prenumerationsmedel eller bevis att enåriga belopp erlagts vid postanstalt, som pren. å 6 ex. af **Dagny**, erhåller själf 5 kr.

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå,

19 Lilla Vattugatan, kl. 12—4.

Anmälningar mottagas till inträde i Förbundets **Sjukkassa**, hvars stadgar finnas intagna i **Dagnys** marshäfte för innevarande år.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.